

ПРОБЛЕМА ЗАКРІПЛЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН

Чалик Н.В., студентка гр. Юм-71

В умовах подолання наслідків існування тоталітарної держави, перспективи створення в Україні правового і громадянського суспільства важливого наукового та практичного значення набула проблема прав людини і громадянина, їх законодавче закріплення, охорона та умови здійснення. Серед визначених Конституцією України політичних, економічних, соціальних, культурних прав людини екологічні права посідають особливе місце і це природно, оскільки урбанізація суспільного розвитку призводить до погіршення екологічної ситуації як в світі так і, зокрема, в Україні.

Екологічна функція держави в умовах сьогодення має неперевершене значення, оскільки від неї залежать здоров'я і, навіть, життя людини. Настав час значно посилити авторитарний характер екологічної функції Української держави. Тому актуальним залишається завдання активізації діяльності у зазначеному напрямку саме органів державної влади.

Хоча в Україні існує конституційне регулювання екологічних прав і свобод людини та громадянина, проте воно не досконале, а ряд важливих питань не врегульовано взагалі. Практика застосування відповідних норм фактично тільки починає формуватися.

Зокрема, потребують наукового обґрунтування питання реалізації конституційних екологічних прав і свобод шляхом підвищення ефективності законодавчої та правореалізаційної діяльності державних органів по забезпеченню зазначеного виду прав. Серед них слід назвати такі проблеми: максимальне пристосування конституційного екологічного законодавства до практичного використання; усунення невідповідності тієї частини нормативно-правових актів, що суперечать вимогам Конституції, сприяння більшому рівню їх доступності; усунення абстрактного характеру правових норм.

Необхідно підвищити рівень ефективності конституційних екологічних прав шляхом орієнтації їх на реалізацію основної мети – безпосередньої охорони людини, її права на життя та здоров'я в цілому. Слід також розробити і прийняти ряд важливих правових актів – про екологічну інформацію, екологічну безпеку, про відшкодування екологічної шкоди, прийняти базовий законодавчий акт прямої дії – Екологічний кодекс.

Проте ми не можемо говорити про екологічні права не з'ясувавши їх дефініцію.

Права громадян України – це система юридична закріплених за громадянами повноважень, можливостей. Права людини є природними, природженими і невід'ємними якостями особи, без яких вона не може нормально існувати. Екологічні права - це якісно нова група прав людини і громадянина, яка відрізняється від прав природокористування насамперед

спрямованістю на задоволення екологічних, а не матеріальних чи наприклад духовних потреб.⁴

Основні екологічні права громадян визначені в статті 50 Конституції України, що підняло їх на найвищий рівень у системі основних суб'єктивних прав громадян. Подальшу деталізацію це питання отримало в Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища» та поресурсовому законодавстві.

Основними правами громадян України в екологічній сфері є: безпечне для його життя та здоров'я навколишнє природне середовище; участь в обговоренні та внесення пропозицій до проектів нормативно-правових актів, матеріалів щодо розміщення, будівництва і реконструкції об'єктів, які можуть негативно впливати на стан навколишнього природного середовища, внесення пропозицій до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, юридичних осіб, що беруть участь в прийнятті рішень з цих питань; участь в розробці та здійсненні заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, раціонального і комплексного використання природних ресурсів; здійснення загального і спеціального використання природних ресурсів; об'єднання в громадські природоохоронні формування; вільний доступ до інформації про стан навколишнього природного середовища та вільне отримання, використання, поширення та зберігання такої інформації,⁵ за винятком обмежень, встановлених законом; участь у публічних слуханнях або відкритих засіданнях з питань впливу запланованої діяльності на навколишнє природне середовище на стадіях розміщення, проектування, будівництва і реконструкції об'єктів та у проведенні громадської екологічної експертизи; одержання екологічної освіти; подання до суду позовів про відшкодування шкоди внаслідок негативного впливу на навколишнє природне середовище.

До того ж і в Конституції України закріплено: "Кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди. Кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення"

Визначивши екологічні права людини і громадянина, Україна зробила крок до створення правої держави, підтвердила свій намір будувати її. Досить широке регулювання суб'єктивних екологічних прав у законодавстві є свідченням демократизації суспільства. Проте самого визначення, як бачимо недостатньо потрібне створення дієвих методів та механізмів подальшого впровадження їх в життя.

Наук. керівник - Сайко Л.Ю., ст. викладач кафедри права